

Bartosz Pirga, Wasiak Przemysław

**RAPORT Z KONTROLI LOKALIZACJI MONITOROWANEJ TELEMETRYCZNIE WILCZYCY FREJI
W AREALE OSOBNICZYM ZLOKALIZOWANYM OBECNIE
W REJONIE POLSKICH PIENIN I SŁOWACKIEGO SPIŠU**

ZAŁOŻENIA METODYCZNE ORAZ PRZEBIEG PRAC TERENOWYCH

Odłowiona w marcu 2015 roku na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego młoda wilczyca Freja¹ po 8 miesiącach przebywania w obrębie jednej z watah wilczych zachodzących na teren BdPN rozpoczęła migrację na zachód². Od kwietnia 2016 roku przebywa na terenie Pienin i Słowackiego Spišu. Pominięcie incydentalnych lokalizacji poza zwartym obszarem lokalizacji telemetrycznych (obszaru koncentracji) wskazuje, że jej obecny areal osobniczy wynosi około 100 - 150 km² (**Ryc.1**).

Obserwowana od około trzech miesięcy stabilizacja lokalizacji na określonym areale może wskazywać na odnalezienie przez Freję watahy wilczej i przyłączenie się samicy do nowej grupy rodzinnej rezydującej na tym terenie. W celu kontroli obecnego statusu Freji, czyli ewentualnej przynależności do grupy wilczej oraz wykorzystania przestrzeni wzięto pod uwagę lokalizacje z ostatniego okresu, tj. 2016-05-01 do dnia 2016-06-12. W dniach 2016-06-12 oraz 2016-06-13 kontrolowano wytypowane zgrupowania lokalizacji telemetrycznych mogące być miejscami odpoczynku bądź stanowić lokalizacje związane z żerowaniem na upolowanych zwierzętach. Wytypowano 5 obszarów oraz 16 punktów analizując wcześniej daty pojawienia się Freji w tych rejonach (**Ryc.2**). W miejscach najbardziej prawdopodobnych powtórnych lokalizacji wilczycy zainstalowano fotopułapki.

CHARAKTERYSTYKA KONTROLOWANYCH OBSZARÓW

OBSZAR 1 (Polska)

W obszarze 1 Freja pojawiała się pomiędzy 10 maja a 5 czerwca. Założono tam kontrolę trzech punktów. Dojście do punktów oraz sprawdzenie otoczenia przebiegło na trasie o długości 5.4 km (trasa kontroli i powrotna). Pierwsze dwa punkty zlokalizowane były na szerokiej (błotnistej) trasie szlaku turystycznego - używanej również do przegania stad owiec. W punktach nie stwierdzono świeżych śladów Freji ani innych wilków. Głównym powodem wydaje się bardzo silne zadeptanie szlaku przez pędzone owce, jednak w przypadku obecności większej ilości wilków w tym rejonie najprawdopodobniej udało by się odnaleźć ich ślady. Trzeci z kontrolowanych punktów znajdował się w lesie świerkowo – sosnowym, otoczony dość licznymi ścieżkami zwierząt dzikich – jeleni i saren (ale również owiec). Na jednej ze ścieżek założono fotopułapkę. Wszystkie kontrolowane punkty znajdują się w niewielkim oddaleniu (do 300 metrów) od funkcjonującego wypasu owiec (**Ryc.3**).

¹ https://www.bdpn.pl/dokumenty/nauka/2015/2015-04-20_raport_freja.pdf

² www.wilknet.pl artykuł pt. „Daleka wędrówka Freji”

OBSZAR 2 (Polska)

Obszar 2 gdzie Freja spędziła w kontrolowanym punkcie ponad 10 godzin 2 czerwca okazał się miejscem odpoczynku. Dojście do punktu oraz kontrola otoczenia przebiegła na trasie o długości 3.2 km (trasa kontroli i powrotna). W kontrolowanym punkcie znajdowała się jedna ze starszych w zasięgu wzroku jodeł na niewielkim wypłaszczeniu, pod którą wilczyca odpoczywała. Z uwagi na charakter samego miejsca i jego otoczenia nie odnaleziono tropów, na dojściu do punktu również - mimo wielu błotnistych miejsc. Brak jakichkolwiek śladów bytowania wilków w okolicy (stare tropy, resztki odchodów, ofiar, miejsc znakowania) świadczyć może o braku większej liczby wilków w okolicy. Kontrolowany rejon znajduje się w niewielkim oddaleniu (350 - 500 metrów) od funkcjonującego wypasu owiec (**Ryc.4**).

OBSZAR 3 (Polska)

W obszarze 3 Freja przebywała 5 oraz 9 czerwca lokalizując się 9-krotnie w odstępach 2-godzinnych. W sumie przebywała tam przynajmniej 18 godzin. W rejonie wyznaczono dwa punkty kontroli, zaś dojście do punktów i sprawdzenie otoczenia przebiegło na trasie o długości 5.8 km. Na dojściu do kontrolowanych punktów (błotnisty szlak zrywkowy) stwierdzono pojedynczy – bardzo niewyraźny ślad pozostawiony przez pojedynczego wilka (**Ryc.5**). Doświadczenie wskazuje, że w przypadku przebywania w terenie grupy rodzinnej wilków na kontrolowanej – błotnistej drodze leśnej powinno znajdować się więcej śladów bytowania drapieżników (większa ilość tropów / odchodów) – nawet bardzo starych. Otoczenie punktów kontrolnych, gdzie przebywała wilczyca charakteryzował niezwykle gęsty podrost młodych świerków na obszarze dawnego zrębu oraz wykrotów powalonych drzew (**Ryc.6**). W pobliżu dwóch punktów kontrolnych odnaleziono wyraźnie wydeptane miejsca pod zwalonymi karpami korzeniowymi (**Ryc.7**). W pobliżu obydwu punktów zainstalowano fotopułapki. Kontrolowany rejon znajduje się w niewielkim oddaleniu (350 - 500 metrów) od funkcjonującego wypasu owiec.

OBSZAR 4 (Słowacja)

W obszarze 4 wadera przebywała 31 maja oraz 6 czerwca wielokrotnie lokalizując się na powierzchni o wielkości około 0.35 km². Skontrolowano trzy największe zgrupowania punktów. Pierwsze dwa okazały się miejscami odpoczynku zlokalizowanymi na niewielkich – niewyciętych „wyspach” wśród pasów cięć smugowych lasu. Pierwszy punkt na niewielkim wypłaszczeniu w lesie świerkowym zapewniał bardzo dobrą widoczność na drugą stronę doliny (**Ryc.8**) – przedzieloną drogą publiczną. Rozległa - łąkowa dolina stanowi bardzo dobry teren żerowiskowy dla zwierząt kopytnych (potencjalnych ofiar Freji) - wydaje się być również okresowo wypasana przez zwierzęta gospodarskie. W drugim punkcie (również na „wyspie” i wypłaszczeniu) znajdowało się legowisko pod pojedynczym bukiem – zapewniającym dobre zacienienie na nasłonecznionym stoku. Tutaj założono fotopułapkę. W trzecim punkcie zlokalizowanym w rejonie błotnistego szlaku zrywkowego odnaleziono babrzysko ze śladami bytowania zwierząt kopytnych (jelenie i sarny). Nie odnaleziono żadnych tropów wilczych, w odległości około

100 metrów (wzdłuż szlaku zrywkowego, którym prawdopodobnie poruszała się Freja) zlokalizowana jest ambona myśliwska (półka na świerku – zasiadka). Rozległa dolina przedzielona mało ruchliwą drogą bez żadnej zabudowy jest obszarem łatwym dla przekroczenia przez zwierzęta.

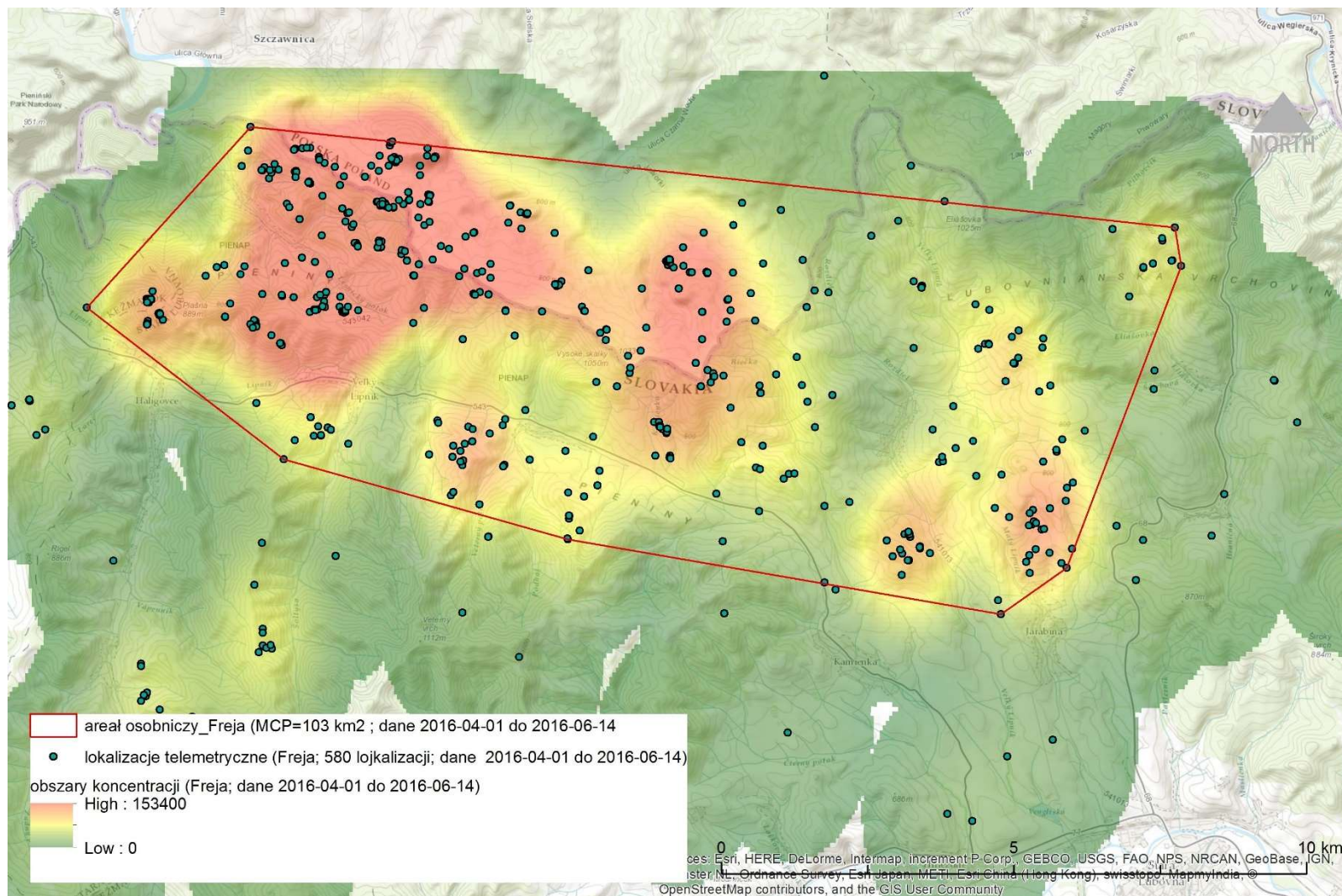
OBSZAR 5 (Słowacja)

W obszarze 5 Freja przebywała wielokrotnie od końca maja do 4 czerwca. Teren stanowi mozaikę lasów i bardzo rozległych obszarów łąkowych (pastwisk) nad miejscowością gdzie zlokalizowana jest ogromna farma hodowlana (spółdzielnia) krów i owiec (**Ryc.9**). Dużo lokalizacji telemetrycznych znajdowało się na łąkach porośniętych wysoką trawą. Podczas przebywania w areale na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego Freja wielokrotnie wykorzystywała łąki w dolinie Wołosatki lokalizując tam swoje legowiska wśród wysokiej roślinności. Sprawdzany teren leśny charakteryzował się największym z dotychczasowych zagęszczeniem tropów zwierząt kopytnych. Znajdowało się tam bardzo dużo ścieżek zwierząt i babrzysk - ogólna charakterystyka środowiska leśnego wydawała się najbardziej podobna do tego co otaczało Freję w Bieszczadach. W obszarze tym – jako jedynym odnaleziono bardzo stare ślady występowania wilków (wyptukane resztki odchodów, oraz kości jeleni (jelenia?) - łani rozwleczone na większym obszarze (**Ryc.10**). W miejscu gdzie odnaleziono stare odchody (mocno wydeptane przez zwierzynę miejsce pod starszą jodłą) założono fotopułapkę. W odległości 40 metrów od tego miejsca na ścieżce zwierzyny przechodzącej przez mały potok odnaleziono niewyraźne tropy pojedynczego wilka w dwóch kierunkach (starszy i bardziej świeży). Na skraju lasu, do którego chodzi Freja znajduje się niedawno wybudowana ambona myśliwska (**Ryc.9**).

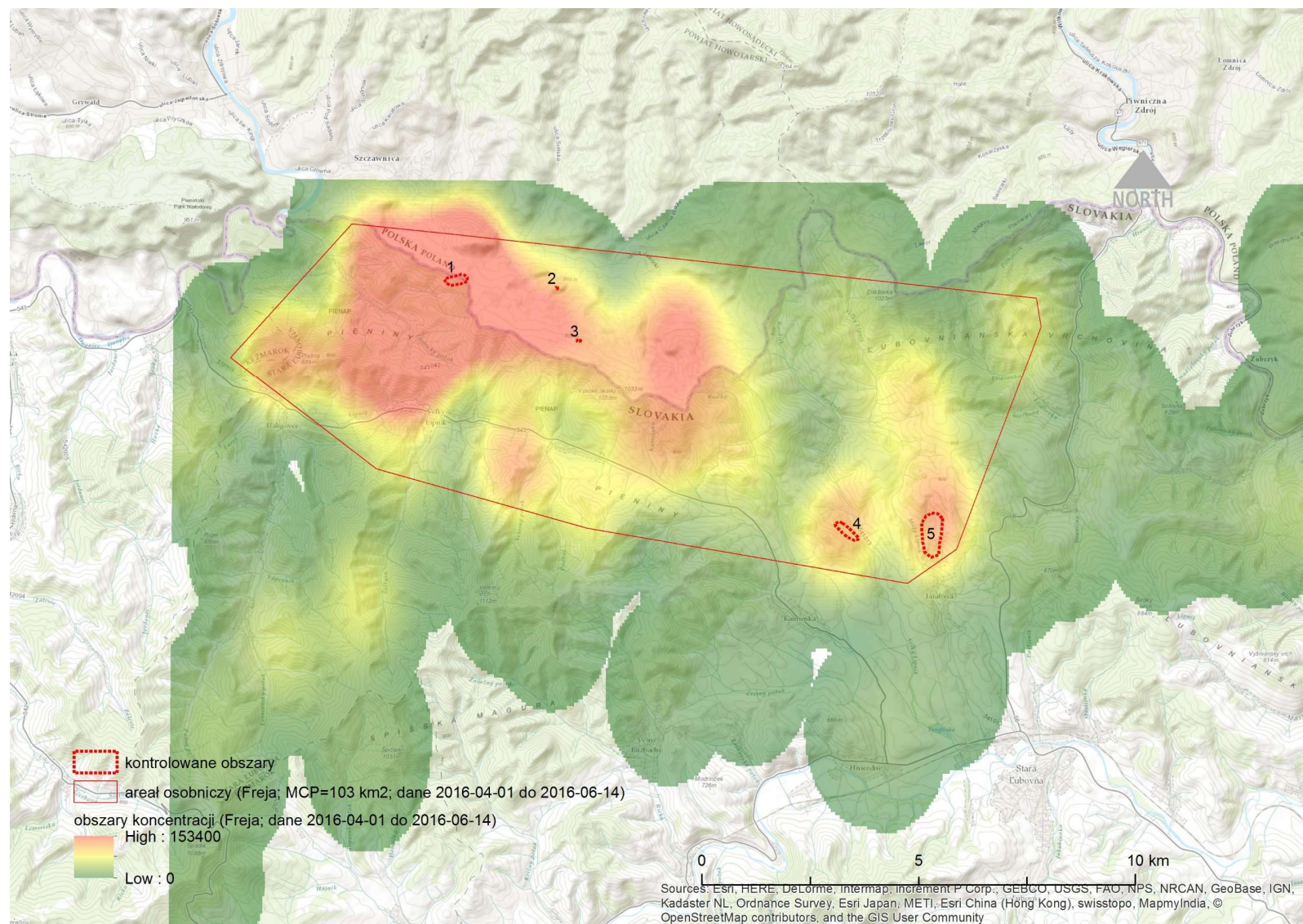
WNIOSKI

- 1) Pięć fotopułapek rozłożono w miejscach gdzie istnieje prawdopodobieństwo powtórnych lokalizacji. Przy kolejnej wizycie kontrolnej należy rozważyć instalację większej ilości sprzętu automatycznie rejestrującego obraz.
- 2) Wydaje się, że w otoczeniu kontrolowanych punktów na terenie polskiej części Pienin występują niskie zagęszczenia naturalnej bazy żerowej drapieżników (jeleni i saren). Na obszarze Słowacji na kontrolowanych obszarach odnajdywano zdecydowanie więcej śladów obecności zwierząt kopytnych.
- 3) Wszystkie kontrolowane obszary znajdowały się w niewielkiej odległości od funkcjonujących miejsc wypasu zwierząt gospodarskich. Wydaje się, że Freja może polować na zwierzęta gospodarskie (owce), gdyż jako pojedynczy wilk może mieć trudności z upolowaniem większych dzikich zwierząt kopytnych – jeleni.
- 4) Ogólny brak śladów bytowania wilków na kontrolowanych obszarach oraz trasach dojść wskazuje, że Freja nie przynależy do grupy rodzinnej, która na kontrolowanym terenie po prostu nie występuje. Można sądzić, że fakt ten spowodowany jest dużą skalą kłusownictwa (odstrzały / być może trucie) w stosunku do wilków na terenie masowych wypasów zwierząt gospodarskich.
- 5) Pośrednio na obecny brak widocznej presji drapieżników na wypasane zwierzęta wskazuje niewielka ilość psów pasterskich oraz intensywnego dozoru ludzi prowadzących wypas.
- 6) Na obszarze Słowacji zwraca uwagę bardzo duża ilość ambon myśliwskich – zlokalizowanych również w rejonach koncentracji namiarów telemetrycznych Freji. Praktycznie cała Słowacka część obecnego terytorium wilczycy leży na terenie objętym od 2015 roku zakazem polowań na wilki (**Ryc.11**) – jednak bardzo duża liczba ambon na stosunkowo odludnych terenach może stanowić ryzyko dla funkcjonowania Freji na tym obszarze. Na „skuteczność” w przeciwdziałaniu pojawianiu się drapieżników na tym terenie wskazuje brak śladów aktualnego ich występowania.

Ryc.1 Areal osobniczy wilczycy Freji oszacowany na podstawie lokalizacji telemetrycznych obejmujących strefy koncentracji w rejonie polskich Pienin i słowackiego Spišu.

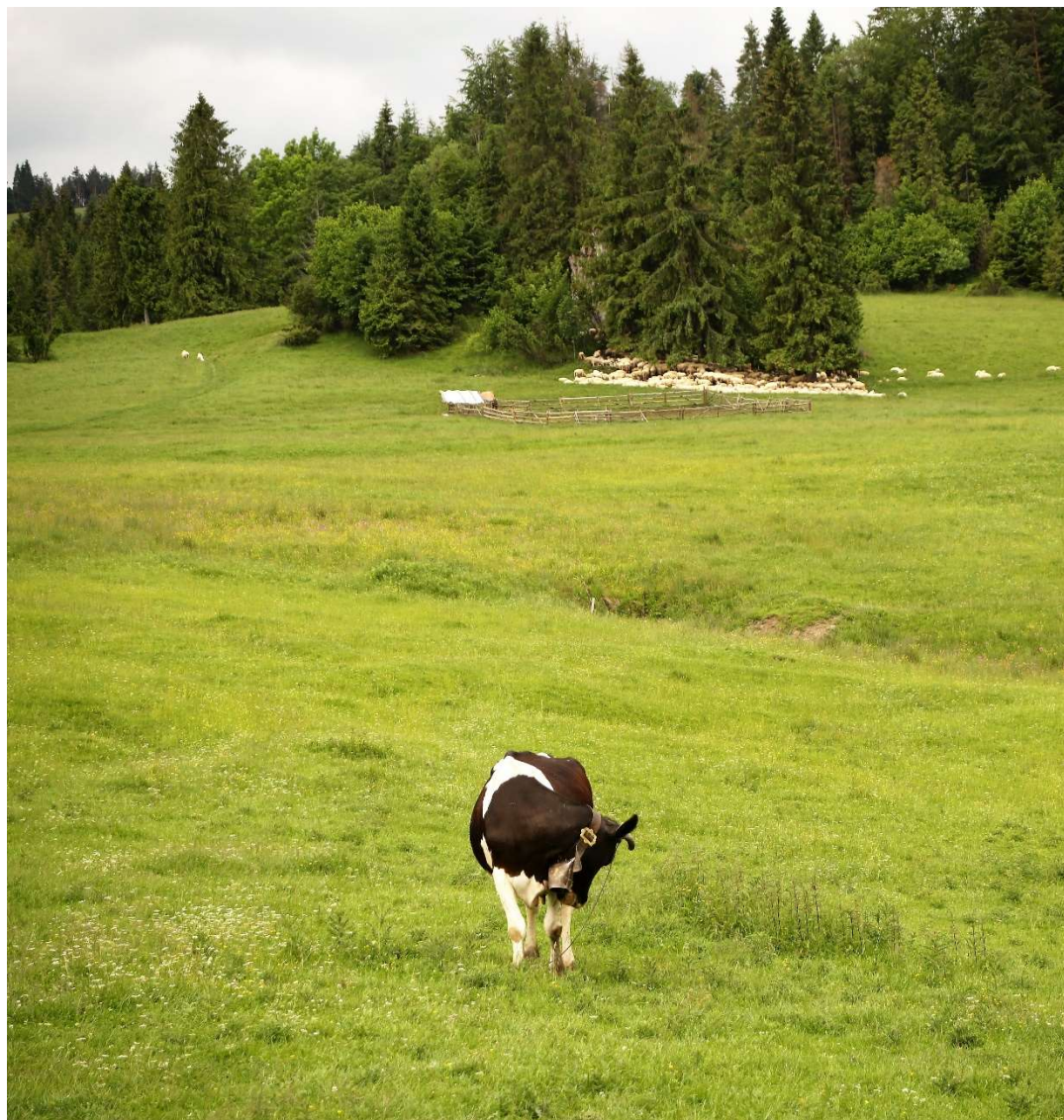
Ryc.2 Obszary kontroli zgrupowań lokalizacji telemetrycznych monitorowanej wilczycy w okresie 2016-05-01 do 2016-06-12.

Ryc.3 Rejon Szczawnicy – obszar intensywnej gospodarki pasterskiej na rozległych śródleśnych polanach. Fot. Bartosz Pirga

Ryc.4 Pieniny, wypas zwierząt gospodarskich w górach. Fot. Bartosz Pirga

Ryc.5 Rejon kontrolowanego obszaru 3; niewyraźny trop pojedynczego wilka na błotnistym szlaku zrywkowym. Odniesienie do wielkości odcisku buta (prawy górny róg) wskazuje na jego wielkość. Fot. Bartosz Pirga

Ryc.6 Kontrolowane punkty w obszarze 3; miejsca odpoczynku zlokalizowane w bardzo gęstym młodniku wśród powalonych świerków.
Fot. Bartosz Pirga

Ryc.7 Kontrolowane punkty w obszarze 3; miejsca odpoczynku zlokalizowane w bardzo gęstym młodniku pod karpami korzeniowymi powalonych świerków. Fot. Bartosz Pirga

Ryc.8 Otoczenie kontrolowanego obszaru 4 na Słowacji. Fot. Bartosz Pirga

Ryc.9 Otoczenie kontrolowanego obszaru 5 na Słowacji. Fot. Bartosz Pirga

Ryc.10 Mało wyraźny trop Freji (widoczny odcisk pięty oraz 3 palców) oraz stare ślady obecności drapieżników (odchody i resztki ofiary) w kontrolowanym obszarze 5 na Słowacji. Fot. Bartosz Pirga

